

Annemarie Jorritsma: 'Het is te gek voor woorden dat we in Almere geen volwaardige hbo-instelling hebben omdat we afhankelijk zijn van andere partijen!'

Bert Mulder: 'Daar waar de innovatiekracht nu een beetje blijft liggen, zou die vanuit het hbo sterk ontwikkeld kunnen worden. Maar dan moet het hbo zelf ook een slag maken.'

Almere snakt naar volwaardig hbo-aanbod

Zowel Almere als het hbo groeien. Maar daarmee houdt de vergelijking tussen de twee ook op, want Almere slaagt er maar niet in een hogeschool met een volwaardig opleidingsprogramma aan zich te binden. En dat is heel jammer volgens burgemeester Annemarie Jorritsma en oprichter en directeur van het Haagse eSociety Instituut, Bert Mulder. Want Almere is in hun ogen een 'living lab' waar veel gepioneerd wordt. 'Multidisciplinair opleiden is de enige manier waarop innovatie tot stand kan komen.'

Als er één stad aanspraak kan maken op het predicaat living lab dan is het Almere wel. Burgemeester Annemarie Jorritsma is er maar wat trots op. En als oprichter en directeur van het eSociety Instituut en tevens lector informatie, technologie en samenleving aan de Haagse Hogeschool, is Bert Mulder bijzonder geïnteresseerd in zich allemaal in Almere afspeelt. En inderdaad, op een aantal gebieden loopt Almere zeker voorop. Zo zal de 'verglazing' van de stad eind dit jaar voltooid zijn. Jorritsma: 'We zijn dan verreweg de grootste gemeente waar burgers en bedrijven zijn aangesloten op een glasvezelnet en zijn op dat punt volledig voorbereid op de toekomst. Ik vind dat Almere op ict-gebied in Nederland voorop moeten lopen.'

Inspirerende voorbeelden

Almere experimenteert op veel terreinen. Het was in deze stad dat de gezondheidszorg begon met de groepspraktijk, inmiddels beschikt elke wijk over een compleet gezondheidscentrum met een scala aan faciliteiten. Op onderwijsgebied is een grote pilot gedraaid op de basisscholen. En als de evaluatie een positief resultaat laat zien, zal dit project in 2011 landelijk worden ingevoerd. Of neem het Turing Instituut Almere, een project van hoogleraar Tuiten, waar digitale diagnostiek voor zieken wordt ontwikkeld. Jorritsma: 'Een fantastisch idee. Artsen moeten een ongelooflijke hoeveelheid vakliteratuur verstouwen. Toch is de kans dat een arts toevallig iets over een ziekte gelezen heeft die maar heel zelden voorkomt buitengewoon klein. Daarom wordt die informatie in een database gestopt. Het werkt als volgt: de arts stelt de database een aantal vragen en houdt vervolgens nog maar een heel klein pakketje aan mogelijke ziektes over.' En ook op het gebied van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is Almere vooruitstrevend. Hier geen fysiek WMO-loket; men gaat letterlijk naar de mensen toe. Met een wandelend loket. Jammer genoeg moet de burgemeester constateren dat sociale projecten als deze

het minst succesvol zijn, maar commerciële projecten slagen daarentegen bijna altijd. Neem bijvoorbeeld ExSer, een centrum voor diensteninnovatie met een focus op ict. Jorritsma: 'Daar brengt men zaken bij elkaar en bekijkt men wat leerzaam is. De bedoeling is ook dat we van elkaar leren. Diensteninnovatie dus.'

Volwaardig hbo

Almere heeft dus veel te bieden, maar snakt naar een volwaardige hbo-instelling met een breed palet aan opleidingen. Op dit moment biedt de Hogeschool van Amsterdam (HvA) vier opleidingen aan in Almere, maar de hogeschool heeft onlangs laten weten zich uit die stad terug te trekken om zich volledig te concentreren op de thuisbasis Amsterdam. Het lijkt erop dat de Christelijke Hogeschool Windesheim uit Zwolle het stokje van de HvA in Almere gaat overnemen; de hogeschool en Almere zijn op het moment van schrijven in een ver gevorderd stadium van onderhandeling. Zowel Jorritsma als Mulder hopen dat Windesheim met een compleet pakket aan opleidingen gaat starten in Almere. Mulder ziet door de komst van een volwaardige hogeschool gouden kansen om van Almere één groot living lab te maken. De lector, al filosoferend: 'De toekomst van de stad, dát zou het thema moeten zijn. Daarin passen immers alle sociale en maatschappelijke thema's. Het betekent ook dat je als docent na moet denken over de toekomst van je vak. Maar dat geldt evenzeer ook voor studenten. Ik vind dat iedere student gedurende zijn opleiding voor een periode van tien weken verplicht moet nadenken over de toekomst van zijn vak. Zoiets heeft beslist toegevoegde waarde. Het is vreemd dat dit nu helemaal niet gebeurt. Docenten zeggen dat studenten het niet kunnen, maar de docenten weten het zelf ook niet. Ik vraag me af hoe je kunt doceren als je niet over de toekomst van je vak nadenkt. Hier in Almere kun je dat dus allemaal uitproberen onder, in mijn optiek, de meest ideale omstandigheden, geen proeftuin maar een living lab.'

Sijmen van Wijk
Sanne de Roever

Jorritsma is het op dit punt helemaal eens met Mulder. 'Het is helaas waar dat onderwijs de neiging heeft over geijkte paden te blijven lopen. In die zin moet ik het Institute for Information Engineering (IIE) prijzen, want dit onderwijsinstituut doet dat absoluut niet. En wat betreft dat living lab, het is mijn streven om op zo'n beetje alle gebieden waar dat kan in Almere een living lab te laten zijn.'

Driehoek

Nog even over dat Institute for Information Engineering. Het IIE, één van de vijftien onderwijsinstellingen van de HvA, biedt in Almere de duale opleiding information engineering aan: studenten hebben er twintig uur per week college en werken twintig uur per week. De opleiding trekt studenten uit het gehele land, in tegenstelling tot de meeste opleidingen van hogescholen die vaak sterk regionaal georiënteerd zijn. Het instituut werkt nauw samen met Stichting Almere Kennisstad, die opgericht is om een bijdrage te leveren aan de sociale en economische ontwikkeling van de stad door ict in te zetten. De studenten van het IIE werken aan projecten die ze vaak voor de Stichting Almere Kennisstad uitvoeren, maar ook voor bedrijven. Op die manier ontstaat een driehoek waar Jorritsma 'heel enthousiast' van wordt: onderwijs, overheid, bedrijfsleven. Jorritsma: 'Als ik kijk naar de relaties tussen het hbo en het bedrijfsleven dan heeft het hbo die relaties op veel grotere schaal dan het wo. Ik zou willen dat de methode die het IIE toepast door alle toekomstige opleidingen in Almere overgenomen worden. Dan heb je een garantie voor een stevige relatie.'

Te gek voor woorden

Hoe innovatief de opleiding ook is: het IIE is geen hogeschool, maar een deel van een hogeschool. En juist die hogeschool heeft aangegeven binnenkort Almere te verlaten. De stad is dus voor het behouden van hbo-onderwijs overgeleverd aan het slagen van de onderhandelingen met Windesheim, want waar elke grote stad vroeger z'n eigen hbo-instelling kon beginnen ligt dat nu geheel anders: een gemeente mag zelf geen hbo-instelling meer oprichten. Jorritsma: 'Het is te gek voor woorden dat we in Almere met straks 350.000 inwoners geen volwaardige hbo-instelling zouden hebben omdat we afhankelijk zijn van andere partijen! Ik kan de overwegingen van de HvA overigens wel begrijpen, fysiek is het goedkoper om in Amsterdam te blijven. Maar totdat Windesheim zich meldde, heeft geen enkele hbo-instelling ons

een fatsoenlijk aanbod gedaan. Het vertrek van de HvA en de komst van een andere instelling vergt een grote investering voor de stad. Wij worden geacht de verliesfinanciering voor onze rekening te nemen en dat kunnen we helemaal niet zo gemakkelijk betalen. Of we dit gaan doen, wordt binnenkort in de gemeenteraad beslist.'

Het rijk is volgens Jorritsma buitengewoon sectoraal en facetmatig gefinancierd. Dat vindt ze nu, maar ook al toen ze nog minister was. 'Ik snap het systeem wel', zegt ze, 'want een minister moet verantwoording aan de Tweede Kamer afleggen, of anders wel aan de Algemene Rekenkamer. Maar de wijze waarop we het georganiseerd hebben kan beter. We moeten veel meer toe naar budgetten waarmee we bepaalde doelen kunnen bereiken. Als we dat doen, dan verleidt die systematiek ook veel meer tot nieuwe oplossingen. Onze financieringssystematiek is buitengewoon conserverend, omdat die altijd gebaseerd is op alles wat al bedacht is. Je hebt dus clubjes nodig zoals Almere Kennisstad om dat te doorbreken.'

Op slot

In de ogen van Mulder is het belangrijk dat de gemeente Almere ervoor zorgt dat Windesheim 'iets innovatiefs' gaat doen. De lector: 'Ik zou de hogeschool aanraden future study's te gaan verzorgen. Je zou bijvoorbeeld studies in de gezondheidszorg kunnen koppelen aan studies in andere vakgebieden. Juist doordat er een fantastische digitale infrastructuur ligt kan Almere veel voor de toekomst betekenen. De zorgsector in Nederland zit de komende tien jaar op slot. Alle veranderingen die daar spelen vragen om krachtige innovatie. Zelf heeft de zorgsector die kracht niet.'

Met die toekomst in gedachten heeft Mulder bij de Haagse Hogeschool het eSociety Institute opgericht. Alles wat met digitalisering te maken heeft komt daar samen. Op die manier kan het hbo een structurele innovatiepartner worden. Mulder: 'Wat wij merken is dat service design (het ontwerpen van diensten) bij bijvoorbeeld het vak economie nog een onderbelicht thema is. In de zorg is het helemaal een heel belangrijk onderwerp, maar daar bestaat het überhaupt niet. Mijn visie: verbind de twee en je hebt pure winst.'

Mulder ziet een enorme innovatiebehoefte in onze samenleving. 'Ik merk dat het hbo in die innovatiebehoefte sterker kan treden dan het universitaire onderwijs. Daar waar de innovatiekracht in de samenleving nu een beetje blijft liggen, zou je die vanuit het

hbo sterk ontwikkeld kunnen worden. Maar dan moet het hbo zelf ook een slag maken. Zo is er voor overheidsdienstverlening nog geen opleiding. Er worden zo'n 43.000 diensten van de overheid online gezet, maar een opleiding is er niet. Dat is een ernstig punt.'

Multidisciplinair

Jorritsma vindt in Mulder een absolute medestander wat betreft haar ideeën over multidisciplinaire opleidingen. 'Het is de enige manier waarop innovatie tot stand kan komen, dat heb ik ook duidelijk in de praktijk kunnen zien', stelt ze. 'Eén van de redenen waarom we daar niet zo heel goed in waren, is dat we buitengewoon monodisciplinair georganiseerd zijn. Ook bedrijven zijn erg lang langs hun eigen scheidslijnen blijven opereren', aldus de burgemeester.

Mulder vertelt dat bij de Haagse Hogeschool de lectoren boven de academies zitten, in tegenstelling tot sommige andere hogescholen waar de lectoren geplaatst zijn in de academies. In het laatste model ontstaan veel minder multidisciplinaire verbanden, weet de lector. 'Wat digitalisering betreft werkt de Haagse Hogeschool bijzonder multidisciplinair. Zo werkt mijn vakgebied veel samen met bestuurskunde, sociale professies en de gezondheidsvakken. Vanuit die studies is dat niet zo gebruikelijk.' Een punt van kritiek is dat volgens Mulder het hbo te veel een onderwijsfabriek is. 'Het hbo is niet georganiseerd om aan kennisontwikkeling te doen. Echter, door de komst van lectoren kan echte kennisontwikkeling ontstaan. In het geval van Almere kun je, zoals gezegd, de stad als onderwerp nemen. Dat is beslist multidisciplinair. Dan wordt dat thema leading in het curriculum. En daar koppel je dan alle bestaande beroepsopleidingen aan. Dus altijd met de stad van de toekomst als uitgangspunt. Meer dan vijftig procent van de wereldbevolking leeft in een stedelijke infrastructuur, dus daar moet die multidisciplinaire sense of urgency vandaan komen. En het mooie is dat je de resultaten van die kennisontwikkeling in feite ook direct gebouwd ziet worden. Wil dit idee aanslaan, dan zal er leiderschap getoond moeten worden. Met een groep wat oudere docenten die monodisciplinair denkt, bereik je geen multidisciplinaire opleiding.'

Jorritsma: 'Daarom zeg ik: alles begint hier nieuw, dus dan heb je ook geen vastgeroeste docenten.'

